

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

BEVEZETŐ ÉS KEZDŐ SZAKASZ
(1–4. évfolyam)

BEVEZETÉS

ALAPELVEK, CÉLOK

Az általános iskola kezdő szakaszában a magyar nyelv és irodalom tantárgy legalapvetőbb célja az anyanyelvi kommunikációhoz szükséges képességek kialakítása, illetve fejlesztése, valamint az ehhez elengedhetetlen ismeretek elsajátítása.

Az anyanyelvi nevelésnek – már kisiskolás korban is – alapvető szerepe van a kulcskompetenciák kialakításában, fejlesztésében, mert erre építve válik lehetővé a kultúra aktív befogadása, a társas-társadalmi érintkezés, valamint az önálló ismeretszerzés és tanulás.

Az anyanyelvi nevelés elsődleges feladata a szóbeli és az írásbeli kommunikáció önálló és kreatív használatának elsajátításához szükséges alapvető képességek intenzív fejlesztése, a modern társadalom különféle szinterein gyakorolt nyelvhasználati módok tanítása, illetve a nyelvhasználat változatos tanulói tevékenységekre épülő, folyamatos gyakoroltatása. A tanulási tartalmak feldolgozása megteremti az anyanyelvi hagyomány megismerésének, a különféle kommunikációs helyzetekben való aktív részvétel gyakorlásának, valamint az önálló tanulás és önművelés képesség- és szokásbeli alapjainak a feltételeit.

A kisiskolások az iskolai tanulmányaik megkezdésekor különféle szinten birtokolják és használják anyanyelvüket. Az első iskolai években mégsem az elméleti rendszerezés a tanító feladata, hanem a változatos és egyre magasabb szinten fellépő gyakoroltatás a különféle kommunikációs helyzetekben. A játékos, önkifejező gyakorlatok lehetőséget teremtenek a nyelvi tudatosság, az árnyalt önkifejezés és a másik megértésének igényére és képességére. E fejlesztési folyamatra épülhet majd a továbbiakban az anyanyelvi és irodalmi kultúra megismertetése.

Az irodalmi nevelés kialakítja és fejleszti a művekkel folytatott aktív párbeszéd képességét. Elsődleges feladata az olvasás megszerettetése, az olvasási kedv felkeltése és megerősítése. Az irodalmi műveltség megalapozásához kisiskolás korban a szövegolvasáshoz kapcsolódó szövegelemző és értelmező együttgondolkodás, egymás véleményének megismerése, a saját gondolatok kifejtése, valamint az irodalmi szövegekkel kapcsolatos tapasztalatszerzés, az esztétikai, erkölcsi értékek felfedezése, érzelmileg is megalapozott befogadása nyit utat.

A különféle kommunikációs helyzetekhez kapcsolódó tevékenységek kedvező feltételeket teremtenek az önálló tanulás képességeinek célirányos fejlesztéséhez, az ismeretfeldolgozás kulturális technikáinak megismeréséhez és gyakorlásához.

A FEJLESZTÉS TERÜLETEI

Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása: megalapozza a társas együttműködés nyelvi képességeit és a kulturált nyelvi magatartást.

Olvasás-szövegértés; bevezetés az irodalmi kultúrába: az olvasás jelrendszerének elsajátításával és az olvasástechnika eszközzé fejlesztésével feltételt teremt az írott szövegek önálló megértéséhez. A szövegek értelmezésével és feldolgozásával felkészít az alapvető szövegműveletek önálló alkalmazására. Az olvasmányok sokoldalú feldolgozása fejleszti a tanulók kritikai érzékét, ítélőképességét és empátiáját, az idegen

álláspont elfogadásának, a saját álláspont megfogalmazásának képességét, a kifejezés nyelvi megvalósulására való figyelmet. Lehetőséget teremt egyszerű irodalmi formákkal kapcsolatos tapasztalatok szerzésére, irodalmi kifejezésformák, stílusbeli és szerkezeti sajátosságok felfedezésére, a magyar nyelv és a magyar kultúra hagyományainak megismerésére, az olvasás megszerettetésére.

Az önálló tanulás képességének fejlesztése: feladata az olvasás-szövegértés képességének fejlesztésébe ágyazva az ismeretszerző képességek intenzív fejlesztése, tanulási szokások és technikák tanulása, a különféle források és azok használatának, az információszerzés lehetőségeinek és korlátainak megismerése, a szelekció, az összehasonlítás és a kritikai feldolgozás képességének fejlesztése.

Írás-helyesírás: az életkornak és az oktatás igényeinek megfelelő írástechnika differenciált kialakítása, a tanulást és az írásos önkifejezést szolgáló eszközzé fejlesztése az olvashatóság, a rendezettség és a helyesség igényével.

Írásbeli szövegek alkotása: a tanulók a gyakorlatban sajátítják el az írásbeli nyelvhasználat néhány alapvető műfajának normáit. Az önálló vélemény kifejezése különféle szövegformákban történik, s lehetőség nyílik az átírás, a kiegészítés és a kreatív írás alkalmazására.

Ismeretek az anyanyelvről: a tapasztalati megalapozottságú, elemi szintű grammatikai ismeretek megszerzésével elkezdődik a tudatos nyelvszemlélet kialakulásának folyamata. Fejlődésnek indul a nyelvi kifejezésre irányuló figyelem, az önértékelő képesség, a kritikai érzék és az igényes, változatos és kifejező nyelvhasználatra való törekvés különféle kommunikációs helyzetekben.

KULCSKOMPETENCIÁK

Az anyanyelvi kommunikáció

A gyerekek az iskolába lépés előtt először a szűkebb környezetüktől sajátítják el a magyar nyelvet. Az iskola feladata ennek az ösztönös nyelvtudásnak a formálása, a nyelvi tudatosság fejlesztése.

A bevezető szakasz legfontosabb feladata az olvasás és az írás megtanítása, mely egyben a további anyanyelvi nevelés alapja is. Az olvasás és az írás életkornak megfelelő tudása nélkül elképzelhetetlen a tudományokban való továbbhaladás.

A kezdő szakasz anyanyelvi nevelésének több területe van, melyeket arányosan kell fejleszteni, s el kell érni, hogy a különböző területek képességfejlesztése és ismeretanyaga egységet alkosson. Kiemelt feladat a szókincs gyarapítása és a használt szavak jelentésrétegeinek, stílusértékének és különféle használatainak a megismerése és tudatosítása, mert az anyanyelvi kommunikáció egyik feltétele a szókincs árnyalt ismerete. Másik fontos terület a nyelvtan tanítása, mert ez tudatosabbá teszi az ösztönös nyelvhasználatot, s így megalapozza a szövegértés és szövegalkotás összetettebb műveleteit. A gyermeki spontán alkotóképességre és a játék örömeire alapozva kell a legkülönbözőbb tevékenységformákban a hétköznapokban gyakori szövegműfajok tudatos és kreatív használatára nevelni.

Az idegen nyelvi kommunikáció

Az idegen nyelv tanulása elképzelhetetlen az anyanyelvi kompetenciák magas szintű és tudatos birtoklása nélkül. Az idegen nyelvi kommunikáció alapvető feladata az anyanyelvi kommunikációhoz hasonlóan a szövegértési és szövegalkotási kompetencia fejlesztése változatos tevékenységformák, különféle kommunikációs helyzetek révén.

Digitális kompetencia

A jelen társadalmi helyzetben a legkisebbek egy része már az iskolába lépés előtt is rendelkezik a digitális kompetencia egyes – sokszor igen esetleges – elemeivel. A tanító építhet ezekre, illetve a gyerekek érdeklődésére az IST (az információs társadalom technológiai) iránt. Ugyanakkor a számítógép és a mobil kommunikációs eszközök használata során az iskolában a tudatosságra, a kritikai attitűdre, a szelekció képességére, az értelmes és ésszerű felhasználásra kell nevelni. A digitális médiumok révén elérhető információtömeg kezelése, szűrése, kritikája és az ezekre épülő használat elképzelhetetlen az anyanyelvi kompetenciák, a tudatos nyelvhasználat, a kritikai és morális érzék nélkül, ezek elsődlegesek a technikai kezelhetőséggel szemben.

A hatékony, önálló tanulás

Az önálló tanulás képességének megalapozásához szükséges a tanulók önálló, kreatív és magabiztos feladatvégzésének kialakítása és bátorítása. Ennek legfőbb eszköze a folyamatos, egymásra épülő és differenciált egyéni vagy csoportos tevékenységtípusok bevonása a pedagógiai folyamatba.

Ugyancsak fontos az önálló tanulás technikai ismereteinek bővítése, az egyéni tanulási stílus alakulásának támogatása, a hatékony tanulási szokások megerősítése.

Ösztönözni kell a tanulókat arra, hogy a tanórán és azon kívül egyaránt igényük és képességük legyen a legkülönbélebb források kreatív használatára, összehasonlítására és kritikájára.

Fokozni kell a különböző nyelvi tevékenységekben a tanulók tudatosságát, a kitartását és az igényességét, segíteni kell őket, hogy a tanulási tevékenységüket fokozatosan növekvő időtartamban és mind önállóbb tájékozódással legyenek képesek irányítani.

Szociális és állampolgári kompetencia

Az anyanyelvi nevelés szempontjából a gyermek alapvető környezetének számít az iskola.

Fontos, hogy a tanító elfogadó, pozitív légkört biztosítson az anyanyelvi munkához, amelyben a tanulók magabiztosan és örömmel vesznek részt a tevékenységekben, ahol a normasértés nem pusztán hiba, de a kommunikációs folyamat gyakori, gyakran visszatérő eseménye. Konstruktív

léggörben kell szervezni, folytatni az anyanyelvi tevékenységeket, hogy a tanulók elsajátíthassák a konstruktív kritika gyakorlatát és a konfliktuskezelés alapjait. Erre építve alakítható ki a nyelvi kifejezéshez szükséges igényesség és magabiztosság.

1. ÉVFOLYAM

Éves óraszám: 296 – heti óraszám: 8

Témakörök	A témakör feldolgozására javasolt óraszám
1. Az olvasás és az írás megtanításának előkészítése	48 óra
2. Az olvasás-szövegértés képességének fejlesztése: Betűismertetés és olvasásgyakorlás	84 óra
Az értő olvasás fejlesztése, szövegolvasás	57 óra
3. Írástanítás, az íráshasználat fejlesztése: Az írott betűalakok tanítása	55 óra
Írástechnikát fejlesztő gyakorlatok	41 óra
4. Ismétlések, rendszerező összefoglalások, felmérések a tanév során	11 óra

1. AZ OLVASÁS ÉS AZ ÍRÁS MEGTANÍTÁSÁNAK ELŐKÉSZÍTÉSE

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A fejlesztés várható eredménye
Szoktatás az iskolai életbe, az óvodából az iskolába való átmenet elősegítése. A tanulás eszközeinek és az eszközök használatának megismertetése, gyakorlása, elemi tanulási szokások kialakítása. Az iskolai tanuláshoz szükséges pszichikus funkciók, alapvető képességek célirányos fejlesztése (pl.: a figyelem tudatossága, tartóssága;	fejlesztése. A beszéd és a beszédértés	Beszédléggző, artikulációs, időtartam és helyes kiejtési gyakorlatok. Mondókák, versek, gyermekdalok, találós kérdések tanulása, mondása. Érzékelő, memóriafejlesztő játékok, bábozás, szerepjátékok. Témakörös szógyűjtésekkel szókincsfejlesztő gyakorlatok, képolvasás, mesemondás. Mesehallgatás, szóbeli feladatadás, utasítás követése, szövegének értelmezése.	Tiszta, érthető beszéd.

feladattudat; a kivárási képessége; differenciált látási és hallási megfigyelések; mozgáskoordináció; finommozgások; beszéd és beszédértés).	Az olvasás és az írás megtanulását előkészítő tevékenységek és gyakorlatok.	Tapasztalatszerzés a szövegről, mondatról, szóról, hangokról. Hangok helyének, időtartamának megfigyelése szavakban. Hang kiemelése szóból, önálló hangoztatása és összekapcsolása más hanggal. Analizáló, szintetizáló feladatok: mondatok, szavak felbontása, szótagolás, szóalkotások, szavak kiegészítése, mondatalkotások. Tájékozódás a térben, a testsémán, a síkban. Relációkat, térben vagy síkban elfoglalt helyet, helyzetet kifejező szavak értelmezése, pontosítása, tanulása.	Hang és betű biztos azonosítása.
	Az írás megtanulásának technikai alapozása.	A füzet és az írószerek használatának gyakorlása. Finommozgásokat, mozgáskoordinációt fejlesztő gyakorlatok. Vonalvezetési gyakorlatok, betűelemek vázolása, írása.	Vonalelemek felismerése és megnevezése.

2. AZ OLVASÁS-SZÖVEGÉRTÉS KÉPESSÉGÉNEK FEJLESZTÉSE

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A fejlesztés várható eredménye
<p>A szóbeli kommunikációs készség fejlesztése.</p> <p>A tanulás iránti érdeklődés és motiváltság erősítése és továbbfejlesztése. Széles körű nyelvi tapasztalatszerzési lehetőségek teremtése. A nyelvhasználat tudatosodási folyamatainak megindítása. Intenzív szókincs- és beszédfejlesztésre alapozottan új nyelvhasználati módok (olvasás, írás) megismerése, eszközi használatának megalapozása.</p> <p>A nyelvi tudatosság fejlesztése.</p>	<p>Betűismertetés és olvasásgyakorlás:</p> <p>– a beszéd és a beszédértés fejlesztése</p>	<p>Artikulációs és légzőgyakorlatok. Szavak, szókapcsolatok, mondatok helyes kiejtése. Szavak értelmezése, mondatalkotások. Képolvasás. Beszélgetés képekről, eseményekről, élményekről. Válaszadás kérdésekre. Szóban elhangzó utasítások végrehajtása. Mese tartalmának követése hallás után. Egyszerű kérdések megválaszolása, feladatok megoldása.</p>	<p>A tanuló törekszik az érthető, értelmes beszédre. Nyelvi hibáit javítja tanítói segítséggel. Alkalmazza a köszönés, a kérés és a megköszönés tanult nyelvi fordulatait.</p> <p>Megérti az egyszerű utasításokat és szóbeli közléseket.</p> <p>Segítségadással beszámol olvasmányai tartalmáról, olvasásélményeiről.</p> <p>Játékokban, feladatmegoldásban, közös tevékenységben együttműködő.</p>
	<p>– betűismertetés</p> <p>– olvasási gyakorlatok</p>	<p>Hang kiemelése szóból; a hang és a betű azonosítása; a hallási, a látási kép és a beszédmozgás kapcsolatának kiépítése és megerősítése.</p> <p>Betű felismerése betűsorban, betűcsoportban, szavakban; betűk összeolvasása; szavak, szókapcsolatok, mondatok, rövid, egyszerű, néhány mondatos szövegek szótagoló, majd folyamatos elolvasásának gyakorlása csendesen majd hangosan. Az olvasottak megértését elősegítő és ellenőrző egyszerű feladatok</p>	

	– tapasztalatszerzés az anyanyelvi ismeretek körében.	A szöveg, a mondat, a szó, a szótag, a hang és a betű felismerése és megnevezése konkrét esetekben. Megfigyelések a hangok képzéséről és fajtáiról; a szöveg és a mondat tagoltságáról (mondathatár, szavak külön írása). Helyesírási szabályosságok felismerése és alkalmazása: hangok időtartamának szerepe, jelölésük; mondatkezdés és zárás; nagy kezdőbetűs szavak begyakorolt esetekben.	
	Az értő olvasás fejlesztése, szövegolvasás: – mesék, versek, történetek gyermekjátékok a népköltészet és a műköltészet köréből;	Rövid szövegek olvasása, szövegértést fejlesztő feladatok megoldása: szereplő, helyszín, események megfigyelése. Szavak, szövegrészek értelmezése szövegösszefüggésben. Az olvasmány tartalmára irányuló kérdések megválaszolása. Az olvasmány címének, hangulatának megfigyelése. Tapasztalatszerzés a versek és a prózai szövegek formájának különbségeiről, a versek rímeiről. Olvasmányok tartalmának elmondása. Történet alkotása képsor segítségével; párbeszéd felolvasása szerepek szerint; telefonálás modellezése szituációs játékban.	Tapasztalati alapon megkülönbözteti a szöveget, a mondatot, a szót, szótagot, hangot és betűt. A szavakat szótagokra tudja bontani.
Szövegek olvasásával az értő olvasás fejlesztése. Az olvasottak megbeszélése során erkölcsi kérdések, konfliktusok, problémák, a megértést akadályozó tényezők kiemelése, megbeszélése. Irányított tapasztalatszerzés és beszélgetés a mindennapi élet néhány jellemző szituációja kapcsán.	– beszélgetés a természetről és a természetvédelemről;	Az olvasmányok tartalmához kapcsolódva az időjárás és a természet változásainak, az emberek, az állatok és a növények életének, életmódjának, szokásainak megfigyelése. Állatok, növények bemutatása olvasott szöveg és képek alapján.	A tankönyvi szövegeknek megfelelő nehézségű olvasmányok tartalmát néma olvasás útján megérti. Képes a tartalomra irányuló kérdéseket megválaszolni, egyszerű feladatokat megoldani.

	– empátia, pozitív és negatív viselkedésminták;	Élethelyzeteket modellező szerepjátékokban különféle magatartásformák megidézése, gyakorlása, értelmezése, konfliktusok	
	– önkifejezés és együttműködés;	Érzelmek kifejezése mimikával, mozdulattal. Dramatikus játékokban együttműködés a társakkal.	
	– a mindennapi érintkezés nyelvi fordulatai;	Szituációs játékokban a köszönés, a bemutatkozás, a kérés, az ajándék átadás, a köszöntés és a megköszönés különféle formái.	
	– az önálló tanulás képességének kialakítása: (elemi feladat-megoldási műveletek, segédeszközök használata; verstanulás).	A feladatmegoldás lépéseinek gyakorlása. Látogatás a könyvtárban. A könyvtárhasználat szabályainak megfigyelése. Ismerkedés gyermeklexikonokkal, digitális ismeretforrásokkal. Memoriterek megtanulása: 2-3 mondóka, soroló, találós kérdés, népdal; pl. Petőfi Sándor: <i>A tavaszhoz</i> ; Weöres Sándor: <i>Szunnyadj, kis baba</i> ; Kocsi és vonat; <i>Száncsengő</i> ; Csanádi Imre: <i>Farkas üvölt</i> ; Szabó Lőrinc: <i>Tavaszi; Tekereg a szél</i> ; Kányádi Sándortól 1-2 szabadon választott vers.	
Az önálló ismeretszerzés megalapozása. A tanulási képesség fejlesztése.	Az olvasástechnika differenciált fejlesztése: jól érthető, folyamatos, értő olvasás kialakítása.	Szövegek ismételt hangos és néma olvasása. Begyakorolt szöveg felolvasása az élő beszédhez közelítő hanglejtéssel.	Fejből tud (öt-hat) verset, (két-három) mondókát, nyelvtörőt. Találós kérdést. Érthetően, megfelelő hangerővel mondja el a memoritereket.
Az olvasási szokások kialakítása. Az olvasástechnika fejlesztése.			Ismert tartalmú és gyakorolt szöveget felkészülés után lassú folyamatossággal, szövegszerűen olvas

			fel. A mondat végét szünettel jelzi. Olvasási hibáit segítségadás mellett javítja.
--	--	--	--

3. ÍRÁSTANÍTÁS, AZ ÍRÁSHASZNÁLAT FEJLESZTÉSE

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A fejlesztés várható eredménye
Az írás jelrendszerének differenciált elsajátítása. A helyes írásszokások kialakítása az egyéni képességkülönbségek figyelembevételével. Az írástechnika és a tetszetős, rendezett kézírás megalapozása, fejlesztése.	Az írott betűalakok tanítása.	Írott kis- és nagybetűk alakítása, kapcsolása.	Ismeri és használja a magyar ábécé betűinek írott alakjait. Rövid szavakat, szókapcsolatokat és mondatokat betűcsere, betű-kihagyás nélkül másol nyomtatott mintáról is.
	Az írástechnikát fejlesztő gyakorlatok.	Gyakorlás betűk, betűkapcsolatok, rövid szavak írásával. A hangok időtartamának jelölése. Másolás írott, majd nyomtatott mintáról: szavak, szókapcsolatok, rövid mondatok írása. Hat betűnél nem hosszabb szavak látó-halló tollbamondásra írása. Rövid szavak írása emlékezetből. Rövid mondatok írása tollbamondásra és emlékezetből. Szavak írása betűrendben.	Jelöli a mondatkezdést és -zárást. Gyakorolt szókészlet körében alkalmazza a szókezdő nagybetűt. Ismeri az időtartam és a j hang kétféle jelölési módját.

4. Ismétlések, rendszerező összefoglalások, felmérések a tanév során

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A fejlesztés várható eredménye
Diagnosztikus értékelés: A jobb és balkezesség, Az irányokban való tájékozódás A tanulói munkák elemzése		A tanulási folyamat szükség szerinti pontjain a tanultak ismétlése, gyakorlása különös tekintettel az egyéni képességkülönbségekre.	A tantervi követelmény elérése.

Egyéni tanulási és társas
sajátosságok megfigyelése.

Egyszerű feladatmegoldások formatív
és szummatív jellegű felmérésekben. A
tapasztalt hiányosságok pótlására
irányuló gyakorlások.

2. ÉVFOLYAM
Éves óraszám: 296 – heti óraszám: 8

Témakörök	óraszám
1. Beszédkészség, szóbeli szövegalkotás és a megértés fejlesztése	16 óra
2. Az olvasás-szövegértés, bevezetés az irodalmi kultúrába: Szövegfeldolgozás Olvasásgyakorlás Az önálló tanulás képességének fejlesztése	48 óra 74 óra 18 óra
3. Írás, íráshasználat: Az írástechnika fejlesztése Az írás eszközi használatának gyakorlása	31 óra 23 óra
4. Ismeretek az anyanyelvről: Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása Helyesírási szabályismeret és alkalmazás	26 óra 49 óra
5. Ismétlések, rendszerező összefoglalások, felmérések a tanév során	11 óra

A heti óraszám javasolt felosztása:

olvasás:	4	óra
írás:	2	óra
nyelvtan:	2	óra

1. BESZÉDKÉSZSÉG, SZÓBELI SZÖVEGALKOTÁS ÉS A MEGÉRTÉS FEJLESZTÉSE

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A fejlesztés várható eredménye
A szóbeli és az írásos kommunikációban törekvés a	Beszédkészség, szóbeli szövegalkotás és a megértés fejlesztése.	Légzőgyakorlatok, a beszédleghzés helyes beidegződésének gyakorlása.	A tanuló érthetően beszél. Megérti az egyszerű magyarázatokat, utasításokat

<p>megértésre és a megértetésre. Törekvés a mind biztosabb és önállóbb kommunikációra.</p> <p>A gondolatok, érzések, vélemények változatos kifejezése két vagy több mondat összekapcsolásával.</p>		<p>Artikulációs gyakorlatok az időtartam és a hangkapcsolatok helyes kiejtéséhez. Mondatok, szövegek olvasásával, memoriterek elmondásával a hanglejtés, a hangsúly szerepének megfigyelése és helyes alkalmazásának gyakorlása.</p> <p>A szókincs gazdagításához szavak, szinonimák gyűjtése, értelmezése, szókapcsolatok, mondatok alkotása, kiegészítése, átalakítása.</p> <p>Mondatok összekapcsolása.</p> <p>Összefüggő mondatok alkotása képek, képsorok segítségével, adott vagy választott témáról.</p> <p>Páros és csoportos beszélgetés. A kérdezés és a válaszadás gyakorlása.</p> <p>Beszélgetés mindennapi kapcsolatok, emberi viszonyok, érdekes témák kapcsán.</p> <p>Szituációs játékokban a megszólítás és a különféle köznapi szituációkra jellemző nyelvi fordulatok gyakorlása.</p> <p>Nem verbális jelzések tartalmának felismerése, használata beszéd közben.</p> <p>Dramatikus játékokkal mindennapi élethelyzetek modellezése különféle szituációkban alkalmazható magatartásformák és nyelvi formulák gyakorlásához.</p> <p>Mímes játékok, felkészülés karácsonyi és anyák napi műsorra.</p>	<p>és társai közléseit. A kérdésekre értelmesen válaszol. Használja a bemutatkozás, a felnőttek és a kortársak megszólításának és köszöntésének udvarias nyelvi formáit.</p> <p>Bekapcsolódik a közös tevékenységekbe. Alkalmazkodik azok szabályaihoz.</p> <p>Eligazodik szűkebb környezete társas kapcsolatrendszerében. Vállal közösségi feladatot. Felismeri, értékeli és segíti társai ilyen irányú tevékenységét.</p>
--	--	---	---

2. AZ OLVASÁS-SZÖVEGÉRTÉS, BEVEZETÉS AZ IRODALMI KULTÚRÁBA

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A fejlesztés várható eredménye
<p>Az irodalomolvasás és a könyvek iránti érdeklődés megerősítése, az információhordozók használatával kapcsolatos jó gyakorlatok és problémák megismerése, kreatív és kritikus felhasználói szokások kialakítása.</p> <p>Különbéle kommunikációs helyzetek, szociális kapcsolatok felidézésével és elemzésével a gyermek számára mindennapi társas helyzetekben való eligazodás elősegítése (pl. a baráti körben, az iskola közösségeiben, a tipikus felnőtt-gyerek kapcsolatokban) Az empátia, a beleélő képesség, a fantázia, a kreativitás és az önismeret fejlesztése.</p> <p>Erkölcsei értékek közvetítése, tudatosítása.</p>	<p>Szövegfeldolgozás:</p> <p>– prózai szövegek, versek, mondókák, találós kérdések a népköltészet és a műköltészet, a klasszikus és a mai magyar, valamint a szomszédos népek gyermekirodalmából; egyszerű, rövid ismeretterjesztő és hétköznapi szövegek;</p>	<p>Az olvasmány témájának, szereplőinek, főbb eseményeinek megnevezése.</p> <p>A szereplők cselekedeteinek megítélése, tulajdonságaik megfigyelése. Egyszerű oksági összefüggések felismerése.</p> <p>Mese és valóság megkülönböztetése.</p> <p>Tapasztalatszerzés szavak, kifejezések többletjelentéséről a szövegben.</p> <p>Gondolategységek lényegének összefoglalása, vázlatpont megfogalmazása.</p> <p>A cím és a tartalom kapcsolatának felismerése.</p> <p>Versek formájának megfigyelése, a ritmus, a rím, az ismétlődések felfedezése.</p> <p>Mesejellemzők megfigyelése, véleményalkotás az olvasottakról.</p> <p>Olvasmányok szerzőjének megnevezése. Az <i>író</i> és <i>költő</i> fogalom különbségéről tapasztalatok gyűjtése.</p>	<p>Az olvasott szöveg témáját, szereplőit, főbb eseményeit megnevezi. A szöveg használatával megoldja a szövegértést vizsgáló egyszerű, ismert feladatokat. Tanítója segítségével kiemeli az olvasottak lényegét.</p> <p>Képes két-három összefüggő mondat alkotására. Követhetően számol be élményeiről, olvasmányai tartalmáról.</p>
	<p>– barátság, kölcsönösség, felelősség egymásért;</p>	<p>A baráti kapcsolatokat, családi, iskolai közösségek életét meghatározó motívumok, rituálék megfigyelése, ezek érzelmi hátterének és nyelvi formájának vizsgálata az olvasottakhoz</p>	

	– dramatikus játékok.	Rövid mesék, történetek dramatikus, bábos megjelenítése. Népszokások bemutatása. Az olvasmány tartalmához kapcsolódó improvizációs és beleélt játékok. A szövegmondás összekapcsolása mozgással, mimikával.	
Az első évfolyamon elsajátított új nyelvhasználati módok készségeinek továbbfejlesztése: Jól érthető, folyamatos, értő olvasás fejlesztése.	Olvasásgyakorlás.	Szavak, szókapcsolatok, mondatok és szövegrészek ismételt hangos olvasása a pontosságra, a folyamatosságra, a hanglejtésre, a hangsúlyra, az írásjelekre irányuló valamely szempont figyelembevételével. Szempontokkal irányított felkészülés után ismert, begyakorolt szöveg (részlet) felolvasása.	Ismert és begyakorolt szöveget folyamatosságra, pontosságra törekvően olvas fel. A mondat végét és a vesszőt érzékelteti. Felismeri, szükség esetén modellkövetéssel javítja olvasási hibáit.
A tanulási képesség és az információkereső technikák megalapozása.	Az önálló tanulás képességének fejlesztése: – szövegmondás;	Mesemondás. Olvasmányok tartalmának elmondása saját megfogalmazásban. Beszámoló az olvasmányokhoz kapcsolódó személyes élményekről. Vázlat felhasználása a tartalomelmondáshoz.	
	– memoriterek tanulása;	Mondókák, sorolók, találós kérdések, népdalok. Petőfi Sándor: <i>Itt van az ősz, itt van újra.</i> (részlet), <i>Anyám tyúkja</i> ; József Attila: <i>Altató</i> ; Szabó Lőrinc: <i>Csiga-biga</i> ; Weöres Sándor és Kányádi Sándor verseiből szabadon választva. A szövegfeldolgozást előkészítő vagy annak folyamatához kapcsolódó érzékelő, utánzó és memóriafejlesztő játékok.	Szöveghűen mondja el a memoritereket.
Tájékozódás a könyvtárban.	– könyvtárhasználat.	Könyvek jellemző adatainak	Tanítója segítségével használja az

		<p>megfigyelése (szerző, cím, kiadó, kiadás éve, tartalomjegyzék, terjedelem, illusztráció). Tapasztalatszerzés a jellemzők olvasót segítő szerepéről. Az illusztráció és a szöveg kapcsolatának megfigyelése értelmezéssel. Tájékozódás a könyvekben, újságokban. A tartalomjegyzék használata. Egy gyermekújság szerkezetének, rovatainak megfigyelése. Olvasás a gyermekújságból. A könyvtárhasználat szabályainak értelmezése, alkalmazásuk gyakorlása. Könyvkeresés a könyvtárban szerző és cím szerint.</p>	<p>iskolai könyvtárát. Felsorolja a könyvek fő adatait.</p>
--	--	--	---

3. ÍRÁS, ÍRÁSHASZNÁLAT

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A fejlesztés várható eredménye
<p>Az első évfolyamon elsajátított új nyelvhasználati módok készségeinek továbbfejlesztése: az írásmozgások automatizmusainak és az íráshoz kapcsolódó helyes szokásoknak a megerősítése.</p>	<p>Az írástechnika fejlesztése.</p>	<p>A szabályos betűalakítás és kapcsolat gyakorlása betűkapcsolások, szavak, szókapcsolatok, mondatok és rövid szövegek írásával. Figyelem az íráshasználat normáinak megtartására. Lendületfejlesztő gyakorlatok.</p>	<p>Írása rendezett, a betűket olvashatóan alakítja és kapcsolja egymáshoz. Másoláskor nem vét írástechnikai hibát. Szövegmintán alapján felismeri és kijavítja hibáit. Percenként 15-20 betűt ír.</p>

	Az írás eszközi használatának gyakorlása.	Két-három összefüggő mondat leírása másolás, tollbamondás után vagy emlékezetből. Válogató másolás. Válaszadás kérdésre. Mondatok kiegészítése, bővítése, bennük szavak kicserélése. Önállóan alkotott mondat leírása. Versek, olvasmányvázlatok leírása, illusztrálása. Összefüggő mondatok alkotása és leírása akaratlagos írással.
--	---	---

4. ISMERETEK AZ ANYANYELVRŐL

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A fejlesztés várható eredménye
Az anyanyelvhasználat tudatosításának megindítása, a helyesírás biztonságának megalapozása. A nyelvi elemzési készség fejlesztése és a nyelvtani fogalmak használatának tudatosítása.	Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: – mondat, szó, hang, betű; szótagolás;	A mondat, a szó, a hang, a betű felismerése és megnevezése. Az ábécé hangjainak felsorolása. A betűrend használata gyakorlati feladatokban. A hangok csoportosítása fajtájuk és időtartamuk szerint. A szótagolás szabályszerűségeinek felismerése. A szavak jelentést hordozó szerepének megfigyelése.	Felismeri és megnevezi a tanult nyelvtani fogalmakat, szükség szerint felidézi és alkalmazza a helyesírási szabályokat begyakorolt szókészlet körében. 30-40 begyakorolt szó esetében helyesen jelöli a <i>j</i> hangot. Az egyszerű szavakat helyesen választja el.
	– szótő és toldalék;	Szavak megfigyelése a mondatban: tapasztalatok a szóalak és a jelentés változásairól, szótő-felismerési gyakorlatok. A toldalékok jelölésének felfedezése, felismerése szövegben is szövegértelmezéssel. Szavak toldalékos alakjának alkotása. <i>A -ba, -be, -ban, -ben, -val, -vel</i> ragos szóalakok helyes használata és leírása.	

	– mondatfajták.	Beszélői szándék felismerése a kijelentő és a kérdő mondatokban. Megnevezésük. Az <i>-e</i> kérdőszó helyes használatának gyakorlása. Tapasztalatszerzés a felkiáltó, az óhajtó és a felszólító mondatok használatáról.	
A helyesírási készség, a problémamegoldó gondolkodás és a memória fejlesztése.	Helyesírási szabályismeret és -alkalmazás: – az időtartam jelölése: – <i>-o, -ó, -u, -ú, -ü, -ű, -i, -í;</i> – <i>-ít, -ul, -ül;</i> – <i>-tól, -től, -ból, -ből,</i> – <i>-ról, -ről;</i> – a kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok; – a hagyomány szerinti írásmód; – az elválasztás szabályai; – a kijelentő és a kérdő mondat jelölése.	Szabályszerűségek felismerése és alkalmazása írásbeli feladatokban. Hibajavításkor indoklás a szabály felidézésével. A helyesírási eset felismerése, a jelölés gyakorlása szóelemzés segítségével. A leírás és a helyes kiejtés együttes alkalmazása. A <i>j</i> és <i>ly</i> használata a tankönyvi szókincs körében. Szabályismeret és alkalmazás. A mondatkezdő nagybetű és a megfelelő mondatvégi írásjel jelölése, alkalmazása írásbeli feladatokban.	

5. ISMÉTLÉSEK, RENDSZEREZŐ ÖSSZEFOGLALÁSOK, FELMÉRÉSEK A TANÉV SORÁN

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A fejlesztés várható eredménye
Témakörönként szerkesztett feladatlapon diagnosztikus értékelés.		A tanultak felidézése, áttekintése és rendszerbe foglalása. A megszerzett tudás bizonyítása írásbeli feladatok megoldásával. Az elsajátítás szintjét vizsgáló formatív és szummatív felmérések írása. A tapasztalt hiányosságok pótlására irányuló gyakorlások.	A tantervi követelmény elérése

3. ÉVFOLYAM
Éves óraszám: 296 – heti óraszám: 8

Témakörök	A témakör feldolgozására javasolt óraszám
1. Beszédkészség, szóbeli szövegalkotás és a megértés fejlesztése	19 óra
2. Az olvasás-szövegértés, bevezetés az irodalmi kultúrába:	
<i>Szövegfeldolgozás</i>	32 óra
<i>Olvasásgyakorlás</i>	57 óra
<i>Az önálló tanulás képességének fejlesztése</i>	17 óra
3. Írás, íráshasználat:	
<i>Az írástechnika fejlesztése</i>	15 óra
<i>Az írás eszközi használatának gyakorlása</i>	20 óra
4. Írásbeli szövegek alkotása:	
<i>Fogalmazási alapismeretek</i>	18 óra
<i>Szövegalkotási gyakorlatok</i>	27 óra
5. Ismeretek az anyanyelvről:	
<i>Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása</i>	27 óra
<i>Helyesírási szabályismeret és alkalmazás</i>	49 óra
6. Ismétlések, rendszerező összefoglalások, felmérések a tanév során	15 óra

A heti óraszám javasolt felosztása:

olvasás:	4	óra
írás:	1	óra
fogalmazás	1	óra
nyelvtan:	2	óra

1. BESZÉDKÉSZSÉG, SZÓBELI SZÖVEGALKOTÁS ÉS A MEGÉRTÉS FEJLESZTÉSE

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A fejlesztés várható eredménye
<p>A beszéd tartalmának, hangzásának, stílusának és kifejező erejének egymással összefüggő fejlesztése.</p> <p>A szóbeli szövegalkotási készség fejlesztése.</p>	<p>Beszédkészség, szóbeli szövegalkotás és a megértés fejlesztése.</p>	<p>A beszédlégzés, a helyes kiejtés és a mondatfonetikai eszközök alkalmazásának gyakorlása különféle kommunikációs helyzetekben. Szólások, közmondások, a hangzó beszéd, az olvasott szövegek értelmezésekor szavak jelentésének, stílusértékének megfigyelése.</p> <p>A tapasztalatok felhasználása szövegalkotáskor és beszélgetés közben.</p> <p>Felolvasáskor, szövegmondáskor nonverbális eszközök értelemszerű használata a kifejezés segítésében.</p> <p>Páros és csoportos beszélgetések a gyerekek élethelyzeteiből vett témákról.</p> <p>Vélemény igényes megfogalmazása.</p> <p>Figyelem a beszélgetőtársra.</p> <p>Az üzenet lényegének és érzelmi háttérének megfigyelése, értékelése.</p> <p>Értelmező versmondás.</p> <p>A segítségkérés és -adás jellemzőinek megfigyelése és használata a gyakorlatban szituációs játékokban.</p> <p>Üzenetek tartalmának pontos közvetítése.</p> <p>Játékszabályok értelmezése, elmondása, a játék megszervezése.</p>	<p>A tanuló értelmesen, érthetően mondja el gondolatait.</p> <p>Bekapcsolódik a csoportos beszélgetésekbe. Figyel beszélgető társaira.</p> <p>Szívesen vesz részt a közös tevékenységekben.</p> <p>A közös produkciókban segítő, együttműködő attitűd és a szabályokhoz igazodásra törekvés jellemzi.</p>

2. AZ OLVASÁS-SZÖVEGÉRTÉS, BEVEZETÉS AZ IRODALMI KULTÚRÁBA

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A fejlesztés várható eredménye
<p>A szövegelemzésben való jártasság elmélyítése, az irodalmi mű befogadása nyújtotta öröm átélése.</p> <p>Az olvasmányok tartalmához kapcsolódó nemzeti kultúra hagyományainak megismerése.</p> <p>Új ismeretfeldolgozási technikák tanítása.</p>	<p>Szövegfeldolgozás:</p> <p>Prózai művek, versek, népköltészeti alkotások a hazai és a külföldi szépirodalomból.</p> <p>Történelmi tárgyú olvasmányok.</p> <p>Néphagyományokat feldolgozó, nemzeti ünnepeket, jelképeket, természeti és társadalmi jelenségeket bemutató írások.</p> <p>Hétköznapi szövegek.</p> <p>Népköltészet és műköltészet.</p> <p>Dramatikus játékok.</p> <p>Műélvezet, átélés, belefeledkezés.</p>	<p>Szövegek megismerése önálló, csendes olvasással.</p> <p>Beszélgetés a szövegről.</p> <p>Dramatizált feldolgozás, beleélés.</p> <p>A szöveghez kapcsolódó szövegelemző feladatokkal a szövegértés, értelmezés gyakorlása.</p> <p>Az események sorrendjének, a mesélő személyének megállapítása.</p> <p>Az olvasmányok szerkezeti jellemzőinek vizsgálata.</p> <p>Lényegkiemelés, vázlatkészítés.</p> <p>A szereplők tulajdonságainak értékelése.</p> <p>Érzelmek kifejezésének megfigyelése.</p> <p>Véleményalkotás cselekedetekről, helyzetekről, magatartásról.</p> <p>Jellegzetes irodalmi témák (pozitív és negatív emberi kapcsolatok, konfliktusok) megfigyelése, értékelése.</p> <p>Mesékre jellemző kezdő és befejező fordulatok, szókapcsolatok, ismétlődő motívumok megfigyelése.</p> <p>Tapasztalatszerzés versekből művészi eszközökről (ritmus, rím, hasonlat, refrén).</p> <p>Hasonlóságok és különbségek felfedezése különféle irodalmi közlésformákban.</p> <p>Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált koncentrációs és memóriafejlesztő gyakorlatok.</p>	<p>Megnevezi olvasmányai szerzőjét, szereplőit és azok tulajdonságait.</p> <p>Magyarázza cselekedeteiket.</p> <p>Az olvasmányok témájával kapcsolatban kérdéseket fogalmaz meg, illetve az ilyen kérdésekre választ ad.</p> <p>Tanítója segítségével összefoglalja az olvasottak lényegét.</p> <p>A szövegrészekhez vázlatpontot fogalmaz.</p> <p>Konkrét esetekben felismer mesére jellemző fordulatokat, szókapcsolatokat, mesejellemzőket.</p> <p>Fél-egy oldal terjedelmű, életkorának megfelelő témájú és szövegnehézségű olvasmányt néma olvasás útján megért.</p> <p>Megoldja a megértést vizsgáló, ismert típusú szövegelemző feladatokat.</p> <p>Az egyszerű szerkezetű mesék, elbeszélések tartalmát időrendben, több összefüggő mondattal mondja el.</p>

		<p>Beleélő játékok: játék a tárggyal, tárgyak, személyek, más élőlények megjelenítése. Szövegek dramatizálása, megjelenítése.</p> <p>Egyéni és csoportos improvizációk. Gyermekversek előadása ritmus- és mozgásváltással. A produkciók megbeszélése.</p> <p>Olvasmányok szövegének reprodukálása, illusztrálása rajzzal, zenével, képzőművészeti alkotással. Műsorok összeállítása és előadása.</p>	
<p>Az olvasási készség eszközszintre emelése. E tevékenységben a kitartás és a folyamatjellegű gyakorlás ösztönzése.</p>	<p>Olvasásgyakorlás.</p>	<p>Folyamatosságra és pontosságra figyelő felolvasási tréningek.</p> <p>A szöveget értelmező felolvasás felkészülés után, a mondatfonetikai eszközök használatával.</p> <p>A nagyobb terjedelmű szövegek olvasását elősegítő értelmező olvasás tanulói és tanítói kérdések megválaszolásával.</p> <p>Egyszerű szerkezetű ifjúsági regény elolvasása a tanító irányításával.</p>	<p>Ismert tartalmú szöveget folyamatosan, kifejezően olvas felkészülés után. Felolvasása értelmező, az írásjelek szerint tagolt. Hanglejtése és tempója élő beszédéhez közelítő.</p>
<p>A tanulási képesség fejlesztése. A tanulók önállóságának növelése: a feladatvégzésben; az információszerzésben és felhasználásban; a szabályalkalmazásban (pl. helyesírás, szövegalkotás, nyelvi érintkezés); az önellenőrzésben.</p>	<p>Az önálló tanulás képességének fejlesztése:</p>	<p>Tájékozódás a szövegben. A szövegből kiemelt tények, információk felhasználása új összefüggésben, más feladathelyzetben.</p> <p>Kutatómunka az olvasmányok szerzőjének, eseményeinek, szereplőinek megismeréséhez.</p> <p>Ismeretszerzési technikák tanulása: adatgyűjtés, elrendezés, feljegyzések készítése és felhasználása szóbeli beszámolóhoz.</p> <p>Lexikonok, szótárak, digitális források</p>	<p>Feladatainak megoldásakor szükség szerint használ lexikont, szótárt. A könyvtárban egyszerű kutatási feladatokat elvégez, tapasztalatairól beszámol.</p>

		használata feladatmegoldáshoz. Olvasmánytartalmak szűkítő és bővítő elmondása. Beszámolók pl.: kutató, gyűjtő munkáról több összefüggő mondattal.	
	– könyv- és könyvtárismeret; – gyakorlatok a könyvtárban;	A könyvtár tereinek, elrendezésének, rendszerének megfigyelése. Könyvek csoportosítása, keresése, kiválasztása adott szempontok szerint. Könyvek adatainak ismertetése. Szépirodalmi és ismeretterjesztő alkotások megkülönböztetése a téma és a tartalomjegyzék alapján.	Eligazodik az iskola könyvtárában. Röviden ismerteti egy általa olvasott könyvet, újságcikket vagy érdekesnek talált ismeretterjesztő filmet.
	– prózai szöveg- és verstanulási technikák.	Memoriterek tanulása: Mondókák, sorolók, találós kérdések, népdalok; <i>pl.</i> Vörösmarty Mihály: <i>Szózat (legalább az</i> <i>1–2. vsz.); Nagy László: Dióverés;</i> Petőfi Sándor: <i>A füstbe ment terv;</i> Weöres Sándor: <i>Éren-nádon;</i> Gárdonyi Géza: <i>Éjjel a Tiszán;</i> József Attila: <i>Betlehemi királyok (1-2 vsz.); 5-8 soros</i> <i>prózai szövegek.</i>	Szöveghűen, jól érthetően mondja el a memoritereket. Kapcsolatot tart a hallgatósággal.

Ajánlott tevékenységek a témakör projektjellegű bővítéséhez:

A tanulóknak olyan komplex feladatokat adunk, ahol a különböző tantárgyak tanulása során megszerzett ismereteiket összefüggésében dolgozzák fel egyénileg vagy csoportosan

1. A régi és a mai iskolai élet összehasonlítása
2. Évszak-ábrázolás (vers, próza, képzőművészet...)
3. Jeles napok (megfigyelés, ajándékkészítés, műsor összeállítása...)
4. Az érzelmek ábrázolása az irodalmi művekben, a képzőművészetben
5. A magyar nép eredetéről
6. Mit tehetünk a madarakért?

3. ÍRÁS, ÍRÁSHASZNÁLAT

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A fejlesztés várható eredménye
<p>Az írás készségének eszközszintre emelése.</p> <p>E tevékenységben a kitartás és a folyamatjellegű gyakorlás ösztönzése.</p> <p>Az írástempó fokozása mellett a helyesség, az íráskép rendezettségének, esztétikumának értéként való elfogadtatása.</p>	<p>Az írástechnika fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – írásszokások megszilárdítása; – lendület és tempó fokozása. <p>Az írás eszközi használata.</p>	<p>A betűtorzulásokat és hibás kapcsolásokat javító alakítási és kapcsolási tréningek.</p> <p>Szavak, szó szerkezetek, bővülő mondatok írásával az írás lendületének és tempójának fokozása.</p> <p>Hosszabb szövegek folyamatos írása különféle írástevékenységekben.</p> <p>Fogalmazások, nyelvtani feladatok javított változatának leírása.</p> <p>Vázlatírás, ábrák feliratozása. Néhány hétköznapi szövegműfaj gyakorlása (pl. meghívó tervezése, szövegezése, postai nyomtatványok kitöltése).</p>	<p>Írása jól olvasható, lendületes.</p> <p>Füzetei rendezettek, tiszták.</p>

4. ÍRÁSBELI SZÖVEGEK ALKOTÁSA

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A fejlesztés várható eredménye
<p>Az önkifejezés iránti igény erősítése, különféle formáinak és lehetőségeinek megismertetése, megvalósításának támogatása.</p> <p>Ösztönzés a kreativitásra.</p>	<p>Fogalmazási alapismeretek.</p>	<p>Tapasztalatszerzés olvasmányokból és tanulói fogalmazásokból:</p> <ul style="list-style-type: none"> a cím szerepéről, jellemzőiről; a szövegek felépítéséről, az időrendről, az esemény, az előzmény és a következmény kapcsolatáról; a szöveg kohéziójáról, a témartatásról, a nyelvi megformáltságról, az elbeszélő szövegforma jellemzőiről. 	<p>A tanult fogalmazási ismeretek felhasználásával kb. egy oldal terjedelmű elbeszélő fogalmazást készít.</p> <p>A tartalmi egységek kezdetét bekezdéssel jelzi.</p> <p>Tanítója útmutatásai alapján kijavítja fogalmazási és helyesírási hibáit.</p>

	Szövegalkotási gyakorlatok.	<p>A tanult fogalmazási ismeretek felhasználása szövegalkotásakor.</p> <p>Önálló írásbeli fogalmazások készítése elbeszélő szövegformában.</p> <p>A fogalmazásokba párbeszédreszek illesztése.</p> <p>Az önálló szövegalkotások elemzése, javítása a megismert szövegalkotási szabályok felidézésével.</p>	
--	-----------------------------	--	--

5. ISMERETEK AZ ANYANYELVRŐL

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A fejlesztés várható eredménye
<p>A nyelvi tapasztalatok körének bővítése.</p> <p>A tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer alapozásának megindítása a szófajok körében.</p> <p>A tanulók önállóságának növelése: a feladatvégzésben; az információszerzésben és felhasználásban; a szabályalkalmazásban; az önellenőrzésben.</p> <p>A nyelvi tudatosság fokozása.</p>	<p>Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mondatfajták; - szavak; - szófajok. 	<p>A felkiáltó, a felszólító és az óhajtó mondatokban a beszélő szándékának felismerése és megnevezése.</p> <p>Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak szerepének felismerése és használatuk gyakorlása.</p> <p>Az ige felismerése és megnevezése szójelentés alapján. Különféle időben végbemenő cselekvések, történések, létezés megkülönböztetése. Az igék idejének felismerése és megnevezése.</p> <p>Az igeikötők szerepének és írásmódjának megfigyelése, tudatos alkalmazása. Tapasztalatszerzés a rokon értelmű és ellentétes jelentésű igék szerepéről. Felismerésük és adekvát használatuk.</p>	<p>Felismeri, megnevezi, és megfelelően jelöli a mondatfajtákat.</p> <p>Toldalékos formájukban, szövegben is felismeri és megnevezi a tanult szófajokat.</p> <p>A szöveggörnyezetnek megfelelően használja az igeidőket és az igeikötőket.</p> <p>A mondatot nagybetűvel kezdi és írásjellel zárja. A mondat szavait külön írja.</p> <p>A begyakorolt szókészlet körében biztonsággal alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat.</p>

		<p>A főnevek felismerése és megnevezése szójelentés alapján. Fajtainak csoportosítása, megnevezése. A főnevek megfigyelése a mondatban. A többes szám jelölésének felfedezése, felismerése szövegben is szövegértelmezéssel. Többes számú főnevek alkotása.</p> <p>A <i>-ba, -be, -ban, -ben</i> ragos főnevek helyes használatának gyakorlása mondatalkotással, szövegértelmezéssel.</p> <p>A melléknév felismerése és megnevezése szójelentés alapján. Külső és belső tulajdonságot jelentő melléknévek megfigyelése, megkülönböztetése.</p> <p>A melléknév fokozhatóságának felismerése. Fokozott melléknévi alakok használata szövegalkotáskor.</p> <p>A tanult szófajok felismerése toldalékos formában is szócsoportokban, mondatban és szövegben.</p>	
<p>A helyesírási készség fejlesztése.</p> <p>A helyesírási szabályok megismerése és alkalmazása.</p>	<p>Helyesírási szabályismeret és -alkalmazás.</p>	<p>Mondatfajták jelölése írásban.</p> <p>Igekötös, valamint különféle idejű igék helyesírásának gyakorlása.</p>	<p>Tulajdonnevek, ragos főnévi alakok, <i>-ó, -ő, -ú, -ű</i> végű főnevek, <i>-ít, -ul, -ül</i> végű és a kiejtéstől eltérő írásmódú igék, <i>-s</i> végű toldalékos melléknévek írása.</p> <p>Újabb 20-30 szóban a <i>j</i> hang biztonságos jelölése a tanult szófajok körében.</p>

6. ISMÉTLÉSEK, RENDSZEREZŐ ÖSSZEFOGLALÁSOK, FELMÉRÉSEK A TANÉV SORÁN

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A fejlesztés várható eredménye
Témakörönként diagnosztikus felmérés ,		A tanultak felidézése, áttekintése és	A tantervi követelmények elérése.

a szerkesztett feladatsorok szerint.	rendszerbe foglalása. A megszerzett tudás bizonyítása írásbeli feladatok megoldásával. Az elsajátított tudás bemutatása formatív és szummatív felmérésekben. A tapasztalt hiányosságok pótlására irányuló gyakorlások.	
--------------------------------------	---	--

4. ÉVFOLYAM

Éves óraszám: 296 – heti óraszám: 8

Témakörök	Témakör feldolgozására javasolt óraszám
1. Beszédkészség, szóbeli szövegalkotás és a megértés fejlesztése	18 óra
2. Az olvasás-szövegértés, bevezetés az irodalmi kultúrába:	53 óra
<i>Szövegfeldolgozás</i>	35 óra
<i>Olvasásgyakorlás</i>	23 óra
<i>Az önálló tanulás képességének fejlesztése</i>	
3. Írásbeli szövegek alkotása:	17 óra
<i>Fogalmazási alapismeretek</i>	39 óra
<i>Szövegalkotási gyakorlatok</i>	
4. Ismeretek az anyanyelvről:	29 óra
<i>Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása</i>	64 óra
<i>Helyesírási szabályismeret és alkalmazás</i>	
5. Ismétlések, rendszerező összefoglalások, felmérések	18 óra
ÖSSZESEN	296 óra

A heti óraszám javasolt felosztása: olvasás: 3 óra; fogalmazás: 2 óra; nyelvtan: 3 óra

1. BESZÉDKÉSZSÉG, SZÓBELI SZÖVEGALKOTÁS ÉS A MEGÉRTÉS FEJLESZTÉSE

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	Továbbhaladás feltételei
<p>A beszéd és a megértés továbbfejlesztése, különös tekintettel a pontosságra, a folyamatosságra és a kifejezőerőre, valamint az aktív szókincs intenzív gyarapítására.</p>	<p>Beszédkészség, szóbeli szövegalkotás és a megértés fejlesztése</p>	<p>A mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazásának gyakorlása különféle kommunikációs helyzetekben (pl.: párbeszéd, felolvasás, kiscsoportos beszélgetés, vita, beszámoló). Nonverbális eszközök használata szituációs játékokban, beszélgetésben. A helyes beszédleghzés gyakorlása: gazdálkodás a levegővel, a pótlevegő vételének módja. Állandósult szókapcsolatok, a különböző tantárgyak tanulásakor használt szakkifejezések, olvasmányokból kiemelt ritkábban használt szavak célzott használatával, mondatbővítéssel, kiegészítésekkel az aktív szókincs gyarapítása. Több mondatos összefoglaló szöveg alkotása olvasmányok tartalmáról, gyűjtött tapasztalatokról, megfigyelésekről. Hosszabb szóbeli közlések tartalmának rövidített elmondása. Az egyetértés és az eltérő vélemény kulturált megfogalmazása. Párbeszéd formája alkalmazása olvasmányok tartalmának elmondásakor.</p>	<p>A tanuló értelmesen és érthetően fejezi ki gondolatait. Használja a mindennapi érintkezésben az udvarias nyelvi fordulatokat. Beszédstílusát beszélgető partneréhez igazítja. Bekapcsolódik csoportos beszélgetésbe, vitába, történetalkotásba, improvizációba, közös élményekről, tevékenységekről való beszélgetésekbe, értékelésbe. A közös tevékenységeket együttműködő magatartással segíti.</p>

2. AZ OLVASÁS-SZÖVEGÉRTÉS, ELEMI ISMERETEK AZ IRODALOMRÓL

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	Továbbhaladás feltételei
<p>Az irodalomolvasás folyamatában a mélyebb tartalmi rétegekbe hatoló elemzés útján az értő olvasás továbbfejlesztése, és az olvasással kapcsolatban kialakuló pozitív viszonyulás megerősítése az irodalommal való élményszerű találkozásokkal.</p> <p>– A tanításhoz felhasznált szemelvények tartalmára építve a nemzeti azonosságtudat tartalmának gazdagítása, ismerkedés nemzeti és etnikai kisebbségek kultúrájával, néphagyományyaival, az etikai normák iránti fogékonyság és az értéktudatos magatartás fejlesztése, az élő és az életelen környezettel való harmonikus kapcsolat alapjainak megerősítése.</p>	<p>Szövegfeldolgozás: Prózai és verses alkotások, népi játékok, népszokás ismertető a magyar és a hazai nemzetiségek, népcsoportok népköltészetéből. Elbeszélések és regényrészletek, versek a hazai és külföldi klasszikus és élő irodalom gyermekekhez szóló alkotásaiból. Történetek a magyarság múltjából, kiemelkedő események, személyiségek megismeréséhez. Nagyobb terjedelmű irodalmi szöveg (pl. ifjúsági regény) feldolgozása. Hétköznapi szövegek.</p>	<p>Szövegek megismerése csendes olvasással. Az olvasmányok témájának megfigyelése, azonos témájú szövegek összehasonlítása.</p> <p>Szereplők érzelmeinek felismerése, emberi kapcsolatok, szereplők magatartásának értékelése többféle szempont figyelembevételével.</p> <p>Olvasmányélmények megosztása társakkal.</p> <p>A szövegről folytatott beszélgetésben a szép, csúnya, vidám, szomorú, jó, rossz minősítő kifejezések használata és indoklása a szövegből vett bizonyítékok kiemelésével.</p> <p>Művészi eszközök keresése lírai és elbeszélő művekben (ritmus, rím, refrén, hasonlítások, megszemélyesítés).</p> <p>Mesefajták jellemzőinek megfigyelése.</p> <p>A mesék nyelvi és szerkezeti jellemzőinek felismerése.</p> <p>Jellegzetes irodalmi témák, motívumok felfedezése olvasmányokban.</p> <p>A művek szerkezeti jellemzőinek megfigyelése, a tér-idő változásainak felismerése.</p> <p>Nagyobb terjedelmű gyermekirodalmi alkotás elolvasása a tanító irányításával.</p>	<p>Másfél oldal terjedelmű – életkorának megfelelő – szöveget megért néma olvasás útján.</p> <p>Az olvasottakkal kapcsolatos véleményét értelmesen fogalmazza meg.</p> <p>Elmondja az olvasottak lényegét.</p> <p>Megjegyzi és megnevezi olvasmányai írójának nevét.</p> <p>Önállóan elolvas egy nagyobb terjedelmű irodalmi művet, és azt tanítója irányításával feldolgozza.</p>

	Drámajátékok	Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált memóriagyakorlatok. Fantáziajátékok, elképzelt és valóságos helyzetek megjelenítése. Részvétel csoportos játékokban, állóképek tervezése, kivitelezése és megbeszélése. Mozgás a térben: térkitöltő, térkihasználó gyakorlatok. A mozgás és a szövegmondás összekapcsolása. Egyszerűbb drámai konvenciók és a színházi formanyelv alapjainak tapasztalati megismerése (jelenet, felvonás, kezdet és vég, díszlet, berendezés, jelmez, kellék, fény- és hanghatások). A tanultak felhasználása saját produkcióhoz, bábelőadások, színházi előadások megbeszélésekor.	
Az olvasástechnika differenciált fejlesztése. Olvasóvá nevelés az egyéni érdeklődés figyelembevételével.	Olvasásgyakorlás: – hangos olvasás; – néma olvasás.	Szövegek felkészülés utáni felolvasásakor a tartalom minél pontosabb kifejezéséhez a szövegfonetikai eszközök felhasználása. Párbeszédű szövegrészek értelmező felolvasása. Az interpretáló (értelmező) olvasás fejlesztéséhez kérdésekre válaszkeresés a szövegből. A kritikai és a kreatív olvasást fejlesztő feladatok megoldása. Nagyobb terjedelmű irodalmi mű olvasására való felkészülés folyamatolvasással.	Felkészülés után folyamatosan, érthetően és értelmezően olvassa fel az ismert szöveget.
A különböző nyelvi tevékenységekben az elmélyültség, a kitartás és az igényesség fokozása. Az önálló tanulás technikai ismereteinek bővítése, az egyéni tanulási stílus	Az önálló tanulás képességeinek fejlesztése:	Adatgyűjtés, összefüggések keresése szövegből. Az adatok csoportosítása, felhasználása új feladathelyzetben. A szöveg kulcsszavainak kiemelése, szövegtömörítés és bővítés.	Tanulási tevékenységét fokozatosan növekvő időtartamban (kb. 20-25 perc) képes tudatos figyelemmel irányítani. Feladatainak megoldásához szükség szerint igénybe veszi az iskola

<p>alakulásának támogatása, tanulási szokások megerősítése.</p> <p>A könyvtár önálló használatának erősítése.</p>	<p>– könyvtárismeret;</p> <p>– könyvtárhasználati gyakorlatok; – tanulási technikák bővítése;</p> <p>– memoriterek tanulása.</p>	<p>Egyszerű szövegek vázlatának elkészítése. Ennek felhasználása tartalom elmondáshoz.</p> <p>Tájékozódás a történelmi időben és térben. Adatgyűjtés, rendezés, beszámoló a régió, a lakóhely irodalmi, történelmi nevezetességeiről, emlékeiről.</p> <p>A könyvtári állomány megfigyelése. Az állomány tárolásának, hozzáférési lehetőségének megismerése. A katalógus szerepének megfigyelése és használatának gyakorlása.</p> <p>Könyvkeresés szabad polcon. A tanítási órán szerzett ismeretek bővítése, elmélyítése könyvtári „kutatással” és a digitális források kritikus használatával.</p> <p>Beszámoló a gyűjtőmunkáról.</p> <p>Feljegyzések az olvasottakról.</p> <p>Olvasmánynapló vezetése segítségadással.</p> <p>Közmondások, népdalok, rövid népmese. Kölcsey Ferenc: <i>Himnusz</i> (részletek); Petőfi Sándor: <i>Nemzeti dal, Csatadal, Tisza</i> (részletek); József Attila: <i>Mama</i>; Juhász Gyula: <i>Karácsony felé</i> (részlet); Nagy László: <i>Itthon vagyok</i>; prózai szövegekből 6-8 soros részletek.</p>	<p>könyvtárát. Eligazodik a könyvek között. Használja az ismert kézikönyveket. A könyvekben, gyermekújságokban a tartalomjegyzék segítségével eligazodik.</p> <p>A memoritereket szöveghűen mondja el.</p>
---	--	---	--

Ajánlott tevékenységek a témakör projektjellegű bővítéséhez:

A tanulóknak olyan komplex feladatokat adunk, ahol a különböző tantárgyak tanulása során megszerzett ismereteiket összefüggésben dolgozzák fel egyénileg vagy csoportosan

1. A régi és a mai iskolai élet összehasonlítása
2. Színelőadás megtartása (mese dramatizálása)

3. Jeles napok (ünnepi szokások, ajándékkészítés, műsor összeállítása...)
4. Hazánk és lakókörnyezetünk kultúrájának bemutatása egy másik országban élő embernek
5. A Balaton két arca (megfigyelés, verselemzés, rajz...)
6. Népi játékok keletkezése, gyűjtése, eljátszása
7. A fa szerepe életünkben

3. ÍRÁSBELI SZÖVEGEK ALKOTÁSA

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
A képzelet, az önkifejezés aktivizálása újabb szövegformák megismerésével és az írásbeli szövegalkotás képességének továbbfejlesztésével. Az írásbeli szövegalkotó készség fejlesztése.	Fogalmazási alapismeretek.	A leírás tartalmi, szerkezeti jellemzőinek, a bemutatás sorrendjének, nyelvi eszközeinek megfigyelése irodalmi példákon és tanulói fogalmazásokon. Megírt levelek, üdvözlőlapok, postai levelezőlapok gyűjtése, megfigyelése, tartalmi és formai összehasonlításuk, jellemzőik összegyűjtése. A címzetthez igazodó stílus felfedezése.	Adott vagy választott témáról 8-10 mondatos fogalmazást készít a tanult fogalmazási ismeretek alkalmazásával.
	Szövegalkotás.	Szemléletes leírások készítése egyszerű tárgyról, növényről, állatról, emberről. Elbeszélő fogalmazás írása párbeszéd alkalmazásával. Levélírás füzetben, majd levélpapíron. Üdvözlések írása különféle alkalmakra. Igazodás a címzetthez. Az írásbeli fogalmazások elemzése, javítás a tanító irányításával.	

4. ISMERETEK AZ ANYANYELVRŐL

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Az alsó tagozatban elsajátított anyanyelvi ismeretek rendszerbe foglalása, megerősítése és működőképességének fokozása. Az alapvető nyelvi készségek	Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek. A szófajokról tanultak bővítése, elmélyítése.	Szófaj-felismerési gyakorlatok. Az igék megfigyelése a mondatban. A személyes névmások és az igei személyragok szerepének megértése. Felismerésük és megnevezésük,	Az alsó tagozaton tanult anyanyelvi ismeretei rendszerezettek. Biztonsággal felismeri a tanult szófajokat és megnevezi azokat szövegben is. A begyakorolt szókészlet körében

<p>automatizmusainak megszilárdítása. Ösztönzés a megismert nyelvi eszközök, nyelvhelyességi és helyesírási szabályok alkalmazására a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználatban.</p>		<p>alkalmazásuk gyakorlása. Az igemódok fogalmának megismerése. Az igemódok és a mondatfajták kapcsolatának felfedezése. Az igék különféle módú alakjainak helyes leírása. A tulajdonnevek csoportjainak megismerése: személynevek, állatnevek, földrajzi nevek, intézmények neve, márkanevek, címek. A névelők és a névutók szerepének megfigyelése. Felismerésük és megnevezésük mondatban, szövegben. A névelők helyes használata. A számnév fogalmának és fajtáinak felismerése és megnevezése. A fokozott számnévi alakok helyes használatának gyakorlása. Az állító és a tagadó mondatok tartalmának vizsgálata, összehasonlításuk. Tapasztalatszerzés a szavak rendjéről a mondatban. Az egyszerű és az összetett szavak jelentésének megfigyelése. Szóalkotások: összetett szavak, tulajdonnévből képzett melléknevek.</p>	<p>helyesen alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat. Nem ejt mondatkezdési, mondatzárési hibát, nem hagy ki vagy cserél fel betűket. Írásbeli munkái rendezettek, olvashatóak. Helyesírását önellenőrzéssel felülvizsgálja, szükség esetén javítja.</p>
--	--	--	--

	Helyesírási szabályismeret és -alkalmazás.	Helyesírási szabályok alkalmazása különböző írástevékenységekben: igeidők, ragos és kiejtéstől eltérő írásmódú igék; felszólítást kifejező igealakok; igekötős igék; tulajdonnevek, fokozott melléknevek és számnevek; ragos névszók; névutós szerkezetek; betűvel írt számnevek; a keltezés többféle formája.	
--	--	--	--

5. ISMÉTLÉS, RENDSZEREZÉS, ÖSSZEFOGLALÁSOK, FELMÉRÉS

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	Továbbhaladás feltételei
Témakörönként diagnosztikus felmérés, szerkesztett feladatlapokon.		Az alsó tagozatban tanult nyelvtani ismeretek rendszerezése. A tanultak alkalmazása az elsajátítás szintjét vizsgáló formatív és szummatív felmérésekben. A tapasztalt hiányosságok pótlására irányuló gyakorlások.	A tantervi követelmények elérése.

AJÁNLOTT SZEMPONTOK A TANULÓI TELJESÍTMÉNYEK ÉRTÉKELÉSÉHEZ

Az anyanyelv fejlettsége és fejlesztése szorosan összefügg a gondolkodás fejlettségével. A gondolkodás fejlettsége magasabb anyanyelv-használati szintet eredményez, az anyanyelv állapot fejlesztése pedig, árnyaltabb gondolkodást tesz lehetővé. Az anyanyelven való beszéd minden más tárgy tanulásának feltétele és eszköze, ezért a fejlesztés minden tantárgy feladata. A tanításnak nyelvhasználat-központúnak kell lennie, az értékelésnek ehhez alkalmazkodva rendkívül toleránsnak, alkalmazkodva a gyermeki gondolkodás egyéni szintjeihez is.

A kisiskolások anyanyelvi nevelésében is kitüntetett szerepe van a tanulás folyamatát kísérő, folyamatos fejlesztő értékelésnek. Ennek módja elsősorban szóbeli, ritkábban írásbeli. Célja, hogy megőrizze a kezdeti tanulási motiváltságot, segítse az esetleges lemaradások pótlását és átsegítse a tanulókat az új nyelvhasználati módok elsajátításának nehézségein, orientálja az igényes anyanyelvhasználat és a kultúraelsajátítás képességeinek, készségeinek

megalapozását.

A szóbeli értékelés általában a tanító feladata, de értékelhetik a tanulók is egymást, önmagukat is (pl. felolvasáskor, írásbeli feladatok esztétikumának megítélésekor, versmondáskor, olvasmányok tartalmával kapcsolatos szóbeli beszámolók, gyűjtőmunka, dramatikus játékok, megjelenítések kivitelezésének megbeszélésekor).

A tanulók fejlesztésében és fejlődésük követésében megkülönböztetett szereppel bír az írásbeli munkák azonnali javítása, értékelése és javíttatása, valamint az e tapasztalatokra épülő, folyamatos, személyre szabott, differenciált gyakorlás. Igen fejlesztő hatású, ha a tanító az írásbeli feladatok megoldását rövid, figyelemfelhívó, orientáló írásbeli szöveges észrevételekkel, megjegyzésekkel kommentálja a továbbhaladást segítő (pl. írásmunkák tartalmának, kivitelezésének, fogalmazványok tartalmának, helyesírásának, külső alakjának, tollbamondásra írás helyességének, feladatlapos munkák tartalmának ellenőrzésekor).

A szóbeli és az írásbeli értékelés egyaránt két szempontot vesz tekintetbe. Vizsgálja a relatív teljesítményt, regisztrálja a fejlődést, illetve a tanuló aktuális teljesítményét/fejlettségét összeveti az elvárt normákkal, fejlettségi kritériumokkal. Akkor éri el célját, ha segíti a diákot a vele szemben támasztott követelmények megértésében és az ezeknek való megfeleléshez vezető utak, módok megtalálásában, felismerésében és megvalósulásában.